

Vzkříšení Lazara

Rožnov, Střítež, 28.7.2013

Kazatel: Josef Hurta

Čtení: Kazatel 11,9 – 12,7

Text: Jan 11, 38 – 44

Ježíš, znovu rozhorlen, přichází k hrobu. Byla to jeskyně a na ní ležel kámen. Ježíš řekl: "Zvedněte ten kámen!" sestra zemřelého Marta mu řekla: "Pane, už je v rozkladu, vždyť je to čtvrtý den." Ježíš jí odpověděl: "Neřekl jsem ti, že uvidíš slávu Boží, budeš-li věřit?" Zvedli tedy kámen. Ježíš pohlédl vzhůru a řekl: "Otče, děkuji ti, žeš mě vyslyšel. Věděl jsem sice, že mě vždycky slyšíš, ale řekl jsem to kvůli zástupu, který stojí kolem, aby uvěřili, že ty jsi mě poslal." Když to řekl, zvolal mocným hlasem: "Lazare, pojď ven!" Zemřelý vyslechl, měl plátnem svázaný ruce i nohy a tvář měl zabalenu sátkem. Ježíš jim řekl: "Rozvažte ho a nechte odejít!"

Vzkříšení Lazara je obecně považováno za jeden z největších Ježíšových zázraků. Jako všechny zázraky může samozřejmě vzbuzovat pochybnost o reálnosti takového činu. Ale u biblického textu musíme být připraveni slyšet, jaké poselství nám přináší mezi řádky. Jan nepochybně chce vyjádřit, že se tu odehrálo něco mimořádného. Na několika místech se totiž k tomuto zázraku vrací a připomíná ho, jako důvod uvěření mnoha židů. Příběh má, jako všechny Ježíšovy zázraky, funkci znamení, že se přiblížilo království Boží. Cílem Janova popisu ovšem není možnost zpětné rekonstrukce historické události, nýbrž její potřebná interpretace. Cílem není dát zemřelým ještě šanci a v pozůstalých vyvolat klamnou víru v možnost návratu jejich zemřelých zpět do života. Cílem je, jak doslova říká Ježíš, cituji: „aby uvěřili, že jsi mě poslal.“ Tedy o to jde: Abychom spolu s účastníky příběhu uvěřili v Ježíše. Vyprávění samo není návodem, jak zázračně řešit konečnost našeho pozemského bytí, a také že nikdo z nás křísit mrtvé neumíme. Přesto tento příběh otevírá závažné otázky, týkající se konce lidského života.

V tom příběhu se můžeme dočíst, jak Marta, když uslyšela, že Ježíš přichází, šla mu naproti. A okamžitě si vylila na Ježíši svou hořkou výčitku: "Pane, kdybys byl zde, nebyl by můj bratr umřel." To je často první, co se člověku honí hlavou: Kdyby se věci sebehly jinak, kdyby se včas rozpoznala nemoc, kdyby lékaři zvolili jinou léčbu, a tisíce dalších kdyby, kterými se pozůstalí sebemrškačsky trápí. Lidé všech dob podobně jako Marta a po ní i Marie vyslovují stejnou otázku: Kdyby tu byl nějaký Bůh, tak by se nemohlo na světě stát nic zlého. I prvotní církev prožívala zklamání, že Kristův příchod nenastal, a křesťané umírají, často i násilnou smrtí.

Ježíš utěšuje Martu rozhodným a jasným slovem: „Tvůj bratr vstane.“ Marta mu odpovídá jakoby dogmatickou poučkou: „Vím, že vstane při vzkříšení v poslední den.“ Zdá se, že jí to v tuto chvíli nijak nepotěšuje, protože je to ještě daleko a ona prožívá bolestnou ztrátu právě teď. Navíc jí to může znít jen jako laciná zbožná fráze. Ale Ježíš jí odpovídá zvláštním způsobem: „Já jsem vzkříšení a život.“ Jakoby se jeho výpověď vznášela podivně mimo čas a prostor. „Já jsem vzkříšení a život“ třeba právě teď, když prožíváš smutek, bolest a žal. Já jsem vždycky a navždycky. A dodává: „Kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude žít. A každý, kdo žije a věří ve mne, neumře navěky. Věříš tomu?“ A Marta odpovídá: "Ano, Pane. Já jsem uvěřila, že ty jsi Mesiáš, Syn Boží, který má přijít na svět." Tzn., že Marta uvěřila, že už nemusí čekat na budoucnost, na nějaký poslední den, ona ví, že Mesiáš je tu. A že jí volá k víře tady a teď. A že volá k víře všechny. I její sestru Marii. Proto čteme, že odešla, zavolala svou sestru Marii stranou a řekla jí: „Je tu Mistr a volá tě.“ A my v tom smíme slyšet, že je tu i s námi a že volá k víře i nás.

Když Marie přijde k Ježíšovi, opakuje stejnou otázku jako její sestra: „Pane, kdybys byl zde, nebyl by můj bratr umřel." A Ježíš vidí jak usedavě pláče a jak pláčou i židé, kteří přišli s ní. V té chvíli vyhrkly slzy i Ježíšovi. Ježíš sám na sobě zjevuje Boha soucitného, kterého jímá lítost a soustrast. On ví, jak bolestné je loučení pozůstalých s umírajícími. Zná hořkost lidské duše i palčivé otázky lidí, říkájících: „Když otevřel oči slepému, nemohl způsobit, aby tento člověk neumřel?“

Čteme, že Ježíš se v té chvíli rozhorlil. Co to znamená? Mám za to, že se tím nemyslí Ježíšovo rozrušení nad smrtí Lazarovou. Domnívám se, že ho k zvláštní horlivosti přiměla ta srdceryvná zoufalost a beznaděj pozůstalých. On viděl, že se s Lazarovým odchodem nesmířili, nevyrovnali, že mají hořko v duši a jsou plni výčitek. A tak říká, dobrá, pojďme tu bolavou ránu otevřít. Zvedněme ten kámen, který leží na smrti vašeho bratra. Marta se toho bála. Řekla: „Pane, už je v rozkladu, vždyť je to čtvrtý den.“ Už to nechme být, už to nemá cenu. Není to příjemná záležitost, otevírat znovu zdánlivě uzavřenou kapitolu života. Ale Ježíš ví, že je potřeba to udělat. Že je potřeba rozvázat to pouto, kterým jsme své zesnulé poutali. A je potřeba nechat je odejít.

Zvedli tedy kámen. Bylo to určitě těžké břemeno. Nevím, jak mohl nebožtík opustit hrob, když měl svázané ruce i nohy. Nelze si to představit už proto, že tu jde především o symboliku. Ježíš přikázal: „Rozvažte ho a nechte odejít.“ Mohli bychom to přeložit i jinak: „Uvolněte ho, osvobodte ho, propusťte ho a opusťte. Odpusťte mu a nechte ho odejít. Evangelista Jan s oblibou užívá tohoto výrazu o Ježíšově odchodu k Otci. Nejde tu však jen o to, aby se pozůstalí vyrovnali s odchodem milovaného člověka, ale také aby umírající mohl odejít z tohoto světa smířen, usmířen a osvobozen.

Na pastoračních návštěvách jsem se občas setkal s otázkou potřeby duchovního doprovázení umírajících. Umírání, jako součást života je dnes většinou společností do značné míry tabuizováno. Svědčí o tom i upouštění od

pohřebních rituálů, které dávaly pozůstalým možnost se skutečně rozloučit. Také se v minulosti umíralo zpravidla doma a rodina byla umírajícímu na blízku. Dnes se často umírá za zdmi nemocnic, bez přítomnosti těch nejbližších. Někdy si příbuzní a přátelé neví moc rady, jak se u lůžka umírajícího člověka chovat, o blížící se smrti nechtějí hovořit a své rozpaky zahání mluvením o banalitách nebo jen bezradně mlčí. Biblický příběh o vzkříšení Lazara ale ukazuje, že v souvislosti se smrtí je třeba nebát se otevírat ty nejhlubší duchovní otázky. Odvahu k takovému kroku, tak jako tomu bylo i v případě Marie a Marty, nám dává zkušenost našeho osobního setkání s Kristem skrze víru, kterou můžeme na něj upnout a překonat tak naši bezradnost.

Mnoho mladých lékařů se prý vyjádřilo, že nejsou připraveni komunikovat s nevléčitelně nemocným a jeho rodinou. Přitom umírající člověk potřebuje nějaký doprovod na cestě z tohoto světa. Potřebuje nebýt sám. Potřebuje uspořádat své vztahy, urovnat spory, usmířit se s blízkými lidmi. Mluvit o důležitých věcech. V opačném případě bude více než v tělesných bolestech odcházet ze světa spoután trýznivou bolestí duše. Rozvázat takového člověka, osvobodit jeho duši, mu potom pomáhá snáze přijmou i vlastní smrt. Vzájemné odpuštění a smíření tu má velkou moc. Ježíš říká: Amen pravím vám: „Cožkoli svážete na zemi, budeť svázáno i na nebi; a cožkoli rozvázete na zemi, budeť rozvázáno i na nebi.“ Naše odpuštění či neodpuštění významně ovlivňuje životy i umírání lidí, za něž neseme před Bohem odpovědnost.

Polský kněz a básník Jan Twardowski řekl: „Spěchejme milovat lidi, protože rychle odcházejí! Až budeme na konci, nebudeme trpět tím, co jsme špatného udělali a čeho litujeme, ale tím, že jsme mohli milovat, a nemilovali jsme, že jsme mohli pomoci, ale nepomohli, že jsme mohli zavolat, ale nezavolali, že jsme se mohli usmát, ale neusmáli, že jsme mohli podržet za ruku, ale nepodrželi“.

Může se nám někdy zdát, že už je na to skutečně pozdě. Že už uplynulo více než ony pověstné tři dny. Ale Ježíš klidně i čtvrtý nebo jakýkoliv den dává možnost uvolnit pouta. Odpustit i dávno zesnulým i sami sobě.

Abychom to nenechali zajít příliš daleko, vyzývá nás už ve Starém zákoně biblický kazatel: „Pamatuj na svého Stvořitele, než se přetrhne stříbrný provaz a rozbije se mísa zlatá a džbán se roztříští nad zřídlem a kolo u studny se zláme. A prach se vrátí do země, kde byl, a duch se vrátí k Bohu, který jej dal.“

„Zvedněte ten kámen!“ říká Ježíš. I když se nám zdá, že už je pozdě. Že už před námi leží jen lidská troska. Bezvůlné tělo, které se pomalu rozkládá. Že už nevnímá a nepotřebuje nás. Možná, že jsme někoho takto pohřbili ještě za jeho života. Jako ten bohatec, který v Lukášově evangeliu přehlížel toho svého Lazara. A když chtěl, aby Lazar vstal z mrtvých, nebylo mu to dopřáno. Zvedněte ten kámen. Otevřete srdce pro lásku. Křísit mrtvé neumíme. Ale můžeme rozvázat jha, dát ujařmeným volnost, každé jeho rozbít, jak čteme u proroka Izaiáše. To je to, co můžeme pro umírajícího udělat. Rozvažte ho a nechte odejít. Amen.

Modlitba: *Vzkříšený Ježíši Kriste, ty a tvoje láska překračují hranice smrti. Ty otvíráš nové obzory pro ty, kdo jsou bez naděje. Ty uvolňuješ sevření srdce a snímáš pouta vězňům. Přinášíš chudým radostnou zvěst; vyblašuješ zajatcům propuštění a slepým navrácení zraku; propouštíš zdeptané na svobodu, a vyblašuješ léto milosti Hospodinovy. Prosíme tě, dej, ať i my činíme tvé skutky, k nimž jsi nás povolal. Modlíme se za ty, kdo prožívají zármutek. Prosíme za lidi nesmířené. Za ty, kdo nemají pokoje. Prosíme, smiluj se nad těmi, kdo si zoufají. Prosíme za ty, kdo nevědí jak dál. Přimlouváme se za lidi v nemocnicích, ústavech a sociálních zařízeních. Prosíme za rozvoj hospicového hnutí. Požehnej práci všech, kdo se věnují umírajícím. Dej, ať dovedeme plakat s plačícími a radovat se s radujícími. Prosíme tě, dej, aby nám víra ve tvé vítězství dávala sílu nevzdávat naše boje a zápasy, které svádíme na tomto světě. Dej, abychom si nikdy nezoufali, ale vždy znovu měli sílu povstat, když nás život srazí na kolena. Amen.*